

V novembri 2015 som sa ocitol v Paríži na konferencii Spojených národov o klimatickej hrozbe. Hovorím, že som sa tam ocitol, ale nešlo o to, že by som túto situáciu nevyhľadával: naopak, otázka životného prostredia mi už dávnejšie ležala na srdci a veľa som o nej čítal. A keby nebola vo výhľade táto klimatická konferencia, pravdepodobne by som si našiel iný dôvod cestovať tam, nejaký ozbrojený konflikt, humanitárnu katastrofu, skrátka nejakú inú a horšiu krízu než moje osobné trápenia, lebo toto ma zaujímalo. Možno v tom spočíva fixácia niektorých z nás na hroziace katastrofy, tá inklinácia k tragédiám, ktoré si zamieňame za čosi vznešené, a ktorá bude tvoriť, aspoň dúfam, centrum tohto príbehu: potreba nájsť v každom príliš komplikovanom kroku nášho života niečo ešte komplikovanejšie, súrnejšie a hrozivejšie, v čom sa dá rozpustiť osobné utrpenie. A možno s týmto všetkým vznešenosť naozaj nemá vôbec nič spoločné.

Bolo to čudné obdobie. S manželkou sme sa viac ráz pokúšali o dieťa, trvalo to asi tri roky, podrobili sme sa čoraz ponížujúcejším lekárskeym zákrokom. Aj keď by som mal presnejšie povedať, že týmto úkonom sa podrobovala ona, pretože čo sa týka mňa, od istého bodu som sa stal len skormúteným pozorovateľom. Napriek nášmu slepému odhodlaniu a nemalej sume investovaných peňazí tento plán zlyhal. Nepomohli ani injekcie gonadotropínu, ani procedúry *in vitro* a ani tri márne cesty do zahraničia, o ktorých sme nepovedali niko-

mu ani slovo. Boží odkaz všetkých týchto opakovaných zlyhaní znel: toto vám nie je súdené. Ja som si to stále odmietal pripustiť, no Lorenza rozhodla aj za mňa. Jednej noci, už s vyschnutými slzami, alebo celkom bez plaču (to sa nikdy nedozviem), mi oznámila, že už sa nebude pokúšať o. Použila tento neúplný výraz, nebudem sa pokúšať o, a ja som sa obrátil na bok, chrptom k nej, a lomcovala mnou zlosť, čo vo mne rástla za rozhodnutie, ktoré mi pripadalo nespravodlivé a jednostranné.

V tých dňoch mi moja malá osobná katastrofa ležala na srdci oveľa viac než celosvetová, než hromadenie skleníkových plynov v atmosfére, topenie ľadovcov či stúpanie hladiny oceánov. Chcel som sa niekam upratať, preto som požiadal denník *Corriere della Sera*, aby ma akreditoval na klimatickú konferenciu v Paríži, hoci termín predkladania žiadostí už uplynul. Presviedčal som ich, akoby som na to mal neodškriepiteľné oprávnenie. Mali mi preplatiť iba let a články, ktoré o tom napíšem. Nocľah si vybavím u priateľa.

Giulio si prenajímal tmavý dvojizbový byt v 14. obvode, rue de la Gaîté. Ulica radosti? spýtal som sa hneď pri príchode. To nie je tvoj štýl.

Veru nie. Byť tebou, veľmi sa na to nespolieham.

Pred rokmi sme bývali v Turíne spolu v jednom byte, Giulio ako študent z vidieka a ja ako rozmaznanec, ktorý túžil po prvých skúsenostiach mimo domu, ale tak, aby bol od rodičov len pol hodiny autobusom. Giulio na rozdiel odo mňa zostal po promócii pri fyzike. Vystriedal nespočetné množstvo miest, ale zakaždým v Európe, lebo proti Spojeným štátom mal neprekonateľnú politickú averziu. Medzitým sa stihol oženiť aj rozviešť, mal syna a napokon zakotvil vo Francúzsku ako výskumný pracovník na École Polytechnique, kde skúmal modely chaosu, aplikované na financie.

Napchávali sme sa cestovínami, ako keď sme mali dva-dať, len tak bez všetkého, a ja som mu porozprával, prečo

som v Paríži, teda oficiálny dôvod. Giulio vytiahol z poličky nejakú knihu. Toto si čítal?

Odvetil som, že nie, a palcom som prebehol po okraji stránok. *Kolaps*, zahundral som, vidí sa mi to dokonale.

Je to zaujímavý názor na vyhynutie. Vezmi si ju.

Slovo „vyhynutie“ mi chvíľu krúžilo v hlave, čosi ako etike-ta môjho vlastného osudu. Pozbieral som taniere, zatiaľ čo Giulio ma medzitým stručne poinformoval o Adrianovi, ktorý už mal štyri roky. Trochu sa mi chcelo spať z tých uhľohydrátov, čo sme pojedli, ale víno sme dopili, tak sme si vyšli zaliať večeru.

Paríž bol plný vojakov, pochmúrny. Pred niekoľkými dňami vtrhla skupina atentátnikov do sály, kde koncertovala skupina Eagles of Death Metal, a niekoľko minút strieľala do hustého davu. Iní teroristi prepadli zopár bistier a dvaja sa odpálili pred štadiónom Stade de France. V ten večer sme mali u nás s Lorenzou na večeri dvojicu kamarátov a upozornila nás na to jej matka. Lorenza nezdvihla prvý hovor a ani druhý, ale tá nástočivosť už bola podozrivá, tak to napokon vzdala. Mama povedala iba, zapnite si televízor, len toto, a na mobily všetkých začali prichádzať esemesky. Viac ako hodinu sme mlčky sledovali priamy prenos a priatelia potom odišli, hnaní celkom iracionálnou potrebou skontrolovať doma syna. S Lorenzou sme ešte dlho sedeli pred televízorom, červený banner nepretržite bežal na spodnej časti obrazovky, ale po čase bežali už titulky dookola. Jedlo ležalo vychladnuté na stole a v našom smútku sa hromadilo čosi iné: osobná hrôza, pocit smútku bez utrpenej straty ťaživo ležal v byte celé dni, presnejšie od tej noci, keď vyhlásila, že už sa nebude pokúšať o a ja som sa odvrátil na druhú stranu.

S Giuliom sme chvíľku kráčali okolo masážnych salónov s tmavými výkladmi, okolo sexshopov a ázijských reštaurácií a bistier. Potom sme si náhodne vybrali jeden podnik a sadli sme si tam, stoličky obrátené na ulicu, a objednali sme si dve pívá. Začal mi referovať o knihách, ktoré čítal: manuály

o digitálnej bezpečnosti, o arabskej jari a o novom populizme. Môj Giulio čítal nekonečne veľa kníh. Mal oveľa komplexnejší prehľad o skutočnosti než ja, oveľa zainteresovanejší, a to odkedy som ho poznal. Na univerzite celé dva roky koordinoval kolektív z auly B1 v suteréne, kde viseli plagáty NO Nuke a jedna fotografia Oriany Fallacci so znetvoreným menom ORINA – MOČ, zatiaľ čo ja som chodil do auly B1 len počas obednej prestávky a len preto, aby som bol chvíľku s ním, akoby mi jeho blízkosť stačila na to, aby som sa stal trochu uvedomelejší, trochu etickejší.

Na rue de la Gaîté som ho počúval a pritom som si uchlipkával z piva. Čistil som si myseľ jeho evidentnou múdrosťou, hlukom prechádzajúcich áut a chaotickým Brownovým pohybom okoloidúcich. Počas krátkych páуз v konverzácii sme obaja uhýbali pohľadom niekam mimo a mal som pocit, že vtedy sa pred zrakmi nás oboch odohrávala rovnaká scéna: z davu sa vynoril čierny duch a zdvihol ruky k nebu predtým, ako dávkami zo samopalu zmietol zo sveta celý lokál. V dôsledku toho, ako som sa cítil – vyprahnutý, okradnutý o budúcnosť –, si istá časť mojej osobnosti želala, aby sa to naozaj stalo. Bola to hlúpa a trestuhodná predstava, ale dovolil som si ju, aj keď som o nej Giuliovi nič nepovedal. Nikdy som s ním nedeboval o otázke detí. Naše priateľstvo bolo založené na diskusiách o vonkajšom svete a vyhýbalo sa osobným témam, a možno preto nám tak dlho vydržalo.

Na druhý deň ráno som nasadol na RER B a potom na autobus, a vystúpil v mestečku Le Bourget, kde sa konala konferencia COP21. Kontroly pri vchode boli vyčerpávajúco dôkladné, ale keď sa človek dostal dovnútra, už sa tam mohol voľne pohybovať. Pavilóny, malé či stredné prednáškové sály, paralelné plenárne zasadania, rozdelené podľa farieb. Jedna z hostesiek mi ukázala tlačové stredisko, kde som mal určené miesto s káblovým pripojením a všetkým potrebným. Predstieral som srdečnosť, hoci som ju necítil.

Po niekoľkých dňoch strávených pri všakovakých panelových diskusiách, ktoré som si náhodne vyberal z programu, som musel pripustiť, že to nebolo bohviečo. V skupinách sa diskutovalo o jednotlivých paragrafoch a odsekoch, dokonca o jednotlivých termínoch, ktoré sa napokon zjavili v záverečnej správe, príspevky boli bez nápadu alebo úplne všeobecné. Životné prostredie bola nudná téma. Pomalá, bez akcií či tragédií, okrem tých hroziacich. Ale zato preplnená dobrými úmyslami. A toto je skrytý problém klimatickej hrozby: hrozná nuda. Sedieť ako na nudnej omši a pospávajúc čakať na medzinárodnú dohodu? Tváriť sa pri každom milimetrovom posune, že ide o revolúciu? Ale prosím vás, koho to zaujíma? Koho, keď ja prvý som pospával v prítmí prednáškových miestností, prejedený sendvičmi, ktoré som v jednom kuse konzumoval, zmorený jednohlasnými príspevkami senegalských či kubánskych delegátov, alebo tých, čo prišli v tradičných tibetských tunikách?

Po piatich dňoch som nevypotil ani jediný článok. Z novín sa začali vypytovať, čo je so mnou. Uvažujem, ubezpečil som ich, už to skoro mám.

Pri večeri som o tom povedal Giuliovi. Najzaujímavejšia vec, ktorú som tam videl, je táto inštalácia, minieifelovka poskladaná zo stoličiek. Ale na článok to asi nestačí.

Ako mini?

Je takáto vysoká.

Nie, tak to naozaj nestačí.

Urobil som bifteky pre oboch, kúpil som ich v bio obchode vo vákuovom balení. Mal to byť prejav vďačnosti. Pri opekaní som narobil veľa dymu, no Giulio na to nič nepovedal, keď sa vrátil domov.

Áno, klíma je poriadny prúser, pripustil.

Myslel som, že týmto sme tému vyčerpali. Lenže on ešte chvíľku pouvažoval a povedal: Mohol by si sa stretnúť s Novellim. Možno ti porozpráva niečo iné.

A kto to akože je?

Fyzik ako my.

Vek?

Do päťdesiat. V Ríme viedol cvičenia o metódach. Počas kurzu milý a sympatický, ale na skúškach ako pes. V tom čase bol zúrivý antikapitalista.

Niečo ako ty?

Giulio sa usmial: Horší. Znova som ho stretol tu v Paríži. Teraz sa venuje klimatickým modelom, niečo s oblakmi. Ak chceš, dám ti naňho kontakt.

Asi som pokrčil pleciami a tváril som sa, že o tom uvažujem, ale už som sa chytil tej možnosti. Hocičo, len nie ďalší deň premotaný medzi hlučnými pavilónmi v Le Bourget, kde mi budú tlačiť do hlavy ďalšie frázy o skaze planéty.

Nečakal som však, že ma Novelli pozve ešte v ten večer do pivárne na rue Monge. Vybral som sa ta peši, hoci to boli takmer tri kilometre. Celou cestou som neodtrhol oči od mobilu, kde som hľadal čo najviac informácií o Jacopovi Novellim, PhD. Nie že by na webe bolo ktoviečo, vtedy ešte nebol dosť známy (ani dosť škandalózný), aby mal stránku na Wikipédii, ale mal svoju, trochu drsnú, ako samouk WordPress. Vymenoval tam najnovšie články a podrobne informoval o svojom kurze. Bola tam aj galéria oblohy s oblakmi, s krátkymi vysvetlivkami, ktoré klasifikovali tieto formácie: altostratus, cirrus, cumulonimbus, tieto pomenovania som sa odmietol naučiť na skúšku z meteorológie, lebo za to boli iba tri kredity.

Nečakal som na vás s objednávkou, povedal mi Novelli a ani mu na um nezišlo zatvárať sa previnilo. Myslel som, že to nebude trvať tak dlho.

Šiel som peši.

Zo 14. obvodu?

Zatváril sa prekvapene, ale nepovedal nič. Len sledoval môj pohľad do taniera, na kopy jedla v ňom.

Ten je, čo? Chodím sem kvôli nemu. Aj keď by sa nemali jesť také obrovské hamburgery. Pochopiteľne, pre emisie CO₂. Ale najmä pre artérie. Lenže tieto sú naozaj neodolateľné. Vidíte?

Zdvihol žemľu, aby som ju videl zboku. Všetky vrstvy sú pekne oddelené. Šalát, syr, mäso, cibuľa. Nie ako tie brečky, čo núkajú inde. Objednajte si to.

Už som jedol, ďakujem.

Tým horšie pre vás.

Odhrýzal si zo žemle, takže som mal čas preštudovať si ho. Vyzeral trochu ošúchane ako niektorí vedci na vrchole kariéry. Ak v mladosti nedbal na oblečenie ako mnohí študenti fyziky (vrátane mňa), teraz si túto otázku zrejme vzal k srdcu.

Viete, čo je to Kesslerov syndróm? spýtal sa ma. Pokrútil som hlavou. Giulio mi povedal, že sa chcete rozprávať o konci sveta. Ako napokon v týchto dňoch všetci. Aj keď by si bolo treba uvedomiť, že nehovoríme o konci sveta, ale o konci ľudskej civilizácie a to je niečo úplne iné. No ale kým som tu sedel a čakal, prišiel mi na um Kesslerov syndróm.

Oblízal si majonézu z ukazováka, až potom chytil telefón a hľadal nejaký obrázok. Čo tu vidíte?

Ufo? pokúsil som sa o žart.

Ufo, presne tak, toto hovoríte všetci. Škoda, že ufo neexistuje a že toto je reálna fotografia. To sú satelity, ktoré pravidelne vystreľuje jedna z tých nových čínskych spoločností. Neviete si predstaviť, koľko kovu nám krúži nad hlavami, prakticky sme už zaplnili nižšie obežné dráhy.

Obrátil hamburger a zahryzol sa do okraja. Možno si chcel nechať šťavnatejší stred nakoniec.

Predstavte si, že z jedného z týchto satelitov sa uvoľní skrutka. Veď to sa stáva bežne, nie? Skrutky sa uvoľňujú. No a táto skrutka letí rýchlosťou asi tridsaťtisíc kilometrov za hodinu, je to projektil. Pri takejto rýchlosti ako nič prerazí aj hrubú oceľ. A teraz si predstavte, že skrutka narazí do iného satelitu, že ten sa rozletí a úlomky z neho ako ďalšie projektily narazia do iných satelitov.

Reťazová reakcia.

Presne tak, reťazová reakcia. A čo sa napokon stane so všetkým tým krúžiacim materiálom? To nikto netuší. Ale

časť z neho by mohla spadnúť aj na Zem ako nejaký dážď asteroidov. Volá sa to Kesslerov syndróm, a viete, aká je pravda? Je to reálna hrozba. Ľudia na to nemyslia, lebo o tom nevedia. Vedia to práve iba tí, ktorí vystreľujú do vesmíru satelity, a vlastne si za peniaze, ktoré zarábajú, dávajú stavať protiatómové kryty. Ale tí, čo sedia pri týchto stolíkoch, tí nie. Teraz majú všetci v hlave Islamský štát a globálne otepľovanie, ale pravdou je, že existuje nekonečné množstvo reálnejších hrozieb. Sucho, otrávené vodné zdroje, pandémie – povedal, ale ako to povedal! –, vzbura umelej inteligencie. Okrem tých, pochopiteľne, ktoré akoby už teraz vyšli z módy. Ako napríklad stará dobrá nukleárna hrozba.

Ako som ho tak počúval, spomenul som si na svojho otca. Na to, ako v nedeľu chodil po dome za mamou a prenasledoval ju ako dron: do pracovne, na balkón, do kuchyne, a neprestajne rozprával o ropnej kríze, o znečistení ovzdušia a svetelnom smogu. Každý mesiac nejaká nová katastrofa. Bol som zvedavý, či je aj Novelli takýto manžel. A napokon, či nie som takýto manžel aj ja.

A čo oblaky? spýtal som sa ho.

Novelli vystrúhal grimasu. S oblakmi je to zložité. Tie vysoké zadržiavajú vlhkosť, a teda prispievajú k otepľovaniu planéty. Tie nízke odrážajú slnečné lúče, a teda ju ochladzujú. To je dobré aj zlé, taký bordel. Nieкто sa domnieva, že klimatická zmena prinesie svet bez oblakov. Jasná obloha vo dne v noci, tristošesťdesiatpäť dní do roka. Stavím sa, že niekomu by sa to páčilo. Mne teda nie.

Videl som, že si prezerá fotografie na svojej stránke.

Je taká súťaž pre študentov. Odfotografovať najzaujímavejší oblak. Ale je to otvorené aj pre iných. Môžete sa zúčastniť, ak chcete.

Ja nefotografujem.

Ako myslíte.

Už si neviem spomenúť, o čom všetkom sme sa rozprávali toho večera, aj preto, že sme zostali spolu dlho, najprv vonku

pred pivárňou, pod intenzívne hrejúcim plynovým ohrievačom, a potom cestou okolo Jardin des Plantes. Celkom určite sme sa rozprávali o konferencii Spojených národov, Novelli do nej vkladal vlažnú nádej, a obaja sme hovorili o nostalgii, ktorú sme cítili pri fyzike odtrhnutej od života. A celkom iste sa ma neskôr spýtal, či s ním náhodou nerobím interview.

Nemyslím, asi ani nie.

Ale pokojne môžete, ak chcete, povedal a ja som v tej chvíli uprostred všetkých tých rečí o konci sveta pocítil závan samolúbosti.

V istej chvíli našej prechádzky sa ma spýtal, či mám deti. Odpovedal som mu otázkou: a on? Dve. Druhé dieťa prišlo trochu neskôr po prvom, to už malo sedem rokov. Podotkol som, že je to možno protirečenie, keď pred sebou vidí takú budúcnosť, ako mi naznačil. Trochu ma to roztrpčilo, na moju škodu. Novelli povedal: Ako si môžeme myslieť, že to všetko prežijeme, ak nevložíme nádej do našich detí?

Kým sme prišli pred jeho bránu, konverzácia zhasla, posledných desať minút sme len tak kráčali. Ulice už boli prázdne. S tichom sa mi opäť vynorili v hlave atentáty a pomyslel som si, že sa nevrátim nazad metrom, aj keď to nemalo ktovieakú logiku. Atentáty typu kamikadze si žiadali dav, divákov.

Takže čomu presne sa venujete? spýtal sa Novelli, akoby mu táto otázka krúžila v hlave celý večer.

Som spisovateľ.

Giulio mi povedal, že pracujete pre nejaké noviny.

Pracujem pre noviny, ale som spisovateľ.

Neviem prečo, ale znepáčilo sa mi to. Akoby som neporozumel zmyslu večera a Novelli sa ku mne správal len bežne, štandardne, od Kesslerovho syndrómu doteraz, základné znalosti, ktoré by vysvetlil rovnako aj nejakému svojmu študentovi.

Hľadal kľúče, potom otvoril bránu. Dobré. Tak veľa šťastia pri písaní článku. Ak by bolo treba, moje číslo máte.